

Põltsamaa Vallavolikogu
Põltsamaa Vallavalitsus

PÕLTSAMAA VALLA ARENGUKAVA 2040

SISUKORD

SISUKORD	2
1. SISSEJUHATUS.....	3
2. PÖLTSAMAA VALLA STRATEEGIA AASTANI 2040	4
2.1. Põltsamaa valla visioon aastani 2040.....	4
2.2. Põltsamaa valla missioon ja väärtused.....	4
3. VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID	5
3.1. RAHVASTIK.....	5
3.2. JUHTIMINE.....	5
3.2.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	5
3.2.2. Eesmärgid	6
3.2.3. Tegevused ja mõõdikud.....	6
3.3. ELUKESKKOND (keskkond ja taristu)	7
3.3.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	7
3.3.2. Eesmärgid	7
3.3.3. Tegevused ja mõõdikud.....	7
3.4. HARIDUS	8
3.4.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	8
3.4.2. Eesmärgid	8
3.4.3. Tegevused ja mõõdikud.....	9
3.5. NOORSOOTÖÖ.....	10
3.5.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	10
3.5.2. Eesmärgid	10
3.5.3. Tegevused ja mõõdikud.....	10
3.6. KULTUUR JA VABA AEG	11
3.6.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	11
3.6.2. Eesmärgid	12
3.6.3. Tegevused ja mõõdikud.....	12
3.7. SPORT JA LIIKUMISHARRASTUS.....	13
3.7.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	13
3.7.2. Eesmärgid	13
3.7.3. Tegevused ja mõõdikud.....	13
3.8. SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID	14
3.8.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	14
3.8.2. Eesmärgid	15
3.8.3. Tegevused ja mõõdikud.....	15
3.9. ETTEVÕTLUSKESKKOND.....	16
3.9.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	16
3.9.2. Eesmärgid	16
3.9.3. Tegevused ja mõõdikud.....	16
3.10. TURISM	17
3.10.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused.....	17
3.10.2. Eesmärgid	18
3.10.3. Tegevused ja mõõdikud.....	18

LISAD:

LISA 1. Põltsamaa valla eelarvestrateegia 2019-2022

LISA 2. Hetkeolukorra kirjeldus ja analüüs

LISA 3. 2018. a küsitluste kokkuvõtte: hinnang ja ettepanekud valdkondade lõikes

1. SISSEJUHATUS

Valla arengukava on tulevikku vaatav ning arengueeldusi ja –vajadusi arvesse võttev pikaajaline strateegiline dokument valla tervikliku arengu suunamiseks. Kokku lepitud strateegiline tulevikuplaan annab omakorda suunised valdkonnapõhiste eesmärkide ja tegevuste kavandamiseks.

Tegemist on ühinenud valla esimese arengukavaga. Põltsamaa vald moodustus 21. oktoobril 2017 Põltsamaa linna, Põltsamaa valla, Pajusi valla ja Puurmani valla ühinemise teel.

Põltsamaa valla arengukavas püstitatud eesmärgid viiakse ellu koostöös volikogu, vallavalitsuse, hallatavate ja valla osalusega olevate asutuste, ettevõtjate ja kolmanda sektori organisatsioonidega.

Käesolevas strateegia dokumendis on kirjeldatud:

- visioon ehk Põltsamaa valla tulevikupilt aastaks 2040;
- missioon ja väärtushinnangud tuleviku eesmärkide poole pürgimisel;
- valdkondade strateegilised eesmärgid koos valdkondade lühikirjelduse, kitsaskohtade, arengueelduste ning eesmärkide täitmiseks vajalike üldiste tegevussuuniste ja mõõdikutega.

Nelja aasta kavandatud investeeringud koos valla finantsnäitajatega on kajastatud eelarvestrateegias, arengukava lisa 1.

Põhjalikum hetkeolukorra kirjeldus ja analüüs on arengukava lisa 2.

Lisas 3 on ära toodud arengukava koostamise käigus läbi viidud valdkondlike küsitluste ja antud hinnangute kokkuvõte.

Arengukava koostamiseks töövormideks olid dokumentide analüüs, 9 erineva valdkonna tööseminarid, arengu(visiooni)seminar, 7 erinevat teemaküsitlust ja juhtrühma arutelud. Seminaride käigus arutati läbi vastava valdkonna probleemid ja väljakutsed ning arutleti võimalike tegevuste üle. Küsitlused andsid omakorda hinnangu valdkondade arenguvajadustele. Kokku oli seminaridest osavõtnuid 250 ja küsitlustele vastanud 860. Põltsamaa valla visioon valiti välja rahvahääletuse tulemusel (160 vastust).

Lisaks oli arengukava tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks avalikul väljapanekul, mille käigus viidi läbi avalikud arutelud, milledes osales kokku 141 inimest.

Arvestades suhteliselt aktiivset ja ulatuslikku osalust arengukavale sisendi andmisel, võib eeldada, et koostatud arengukava on dokument, mis arvestab oma võimaluste piires ja parimal võimalikul moel kogukonna vajaduste ja ootustega. Ühiselt seatud eesmärgid ja tulevikuvaade on aluseks igapäeva tegevuste planeerimisel ja eelarve koostamisel.

Arengukava täitmise tulemuslikkust hinnatakse vallavalitsuse poolt teostatava tegevustulemuste **seire ja hindamisega**, mis on üheks sisendiks valla majandusaasta aruandele, kokkuvõtte arengukava täitmise kohta. Arengukava seire ja hindamine toimub järgmiselt:

- iga-aastaselt hinnatakse tehtud tegevusi ja nende tulemusel saavutatud mõõdikuid. Lisaks pikendatakse eelarvestrateegias käsitletavat perioodi, uuendatakse tulude ja kulude osa koos investeeringute osaga. Vajadusel viiakse arengukavasse ja teistesse lisadesse sisse korrektureid;
- iga kahe kuni kolme aasta tagant viiakse läbi elanike rahulolu küsitlus.

Arengukava uuendamisel lähtutakse Põltsamaa Vallavolikogu 15.02.2018 määrusest nr 6 „Eelarvestrateegia ja arengukavade koostamise kord“.

2. PÕLTSAMAA VALLA STRATEEGIA AASTANI 2040

2.1. Põltsamaa valla visioon aastani 2040

Põltsamaa vald 2040 on arenev ja uuendustele avatud, soodsa **ettevõtluskliimaga**, kõrgelt hinnatud **elupaik Kesk-Eestis**, mille ajalooline keskus on oskuslikult kujundatud **turismi sihtkoht** ning tuntud kui sildade, parkide ja rooside piirkond.

Visioonist lähtuvalt on strateegilisteks eesmärkideks:

1. **Põltsamaa vald on ettevõtlust ja ettevõtlikkust väärtustav.** Siin on mitmekesine ettevõtluskeskkond. Ettevõtlust toetab heas korras taristu ning valikuid pakkuv elamufond. Põltsamaa valda tuntakse edumeelse omavalitsusena.
2. **Põltsamaa vald on Kesk-Eesti arengumootor ja tõmbekeskus**, kus on elanikke ja organisatsioone toetavad kvaliteetsed teenused. Valla piirkonnad on turvalised ja tasakaalustatult arenenud head „pesapunumise kohad“. Põltsamaa vald on meeldiv elukeskkond nii noortele peredele, tänastele elanikele kui ka ettevõtjatele.
3. **Põltsamaa vald on rahvusvaheline külastuskoht**, mis on läbimõeldult välja arendatud ning kus pakutakse atraktiivseid turismiteenuseid ja -tooteid.

2.2. Põltsamaa valla missioon ja väärtused

Põltsamaa valla missioon on tasakaalustatult ja jätkusuutlikult arendada valla elu- ja ettevõtluskeskkonda nii, et Põltsamaa vallast saab unistuste paik pere- ja tööeluks ning puhkamiseks ja väärilt vananemiseks.

Meie väärtushinnangud valla juhtimisel ja igapäevasel tegutsemisel on:

- **Me oleme avatud ja usaldusväärsed partnerid, kes julgevad unistada suurelt.** Oleme alati avatud uutele mõtetele ja valmis koostööks kogukonnaga, naabritega ning partneritega. Meil, Põltsamaa vallas, ei kardeta võtta ette “kosmoselende“. Otsuste tegemisel lähtume pikaajalistest strateegilistest plaanidest, näeme suurt pilti ja julgeme olla uuenduslikud.

3. VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID

3.1. RAHVASTIK

Põltsamaa vallas elas Rahvastikuregistri andmetel 01.01.2018. a seisuga 10 112 inimest, sh 4872 meest ja 5140 naist.

Elanike arv Põltsamaa vallas on olnud pidevalt languses ning seda eelkõige alaealiste ja tööealiste arvelt. Viimase 5 aastal jooksul¹ on elanike arv vähenenud 1211 inimese ehk 10,8% võrra (so keskmiselt 242 inimest aastas). Pensionealiste arv on püsinud viimase 5 aasta jooksul suhteliselt stabiilsena, mis viitab rahvastiku vananemisele.

Viimase viie aasta jooksul on Põltsamaa valla iive olnud pidevalt negatiivne. Keskmiselt sünnib aastas 79 inimest ja sureb 101 inimest. Keskmine iive on olnud -23 inimest.

Rahvastiku muutusi mõjutab kõige enam inimeste ränne ning viimase viie aasta jooksul on aasta keskmine väljaränne olnud 220 inimeses võrra suurem kui sisserränne.

3.2. JUHTIMINE

3.2.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on korraldada ja juhtida kohalikku elu lähtudes kogukonna vajadustest, piirkonna kitsaskohtadest ja arenguvõimalustest. Seega on valla areng otseselt sõltuv selle juhtimisest.

Põltsamaa valda juhib 23-liikmeline volikogu ja 6-liikmeline vallavalitsus. Volikogus on moodustatud 8 alatist komisjoni: haridus-, keskkonna- ja korrakaitse-, sotsiaal-, eelarve-, arengu- ja ettevõtlus-, kultuuri- ja spordi-, maaelu- ning revisjonikomisjon.

Täidesaatvaks organiks on ametiasutusena vallavalitsus, kus 1.09.2018 seisuga töötas 30 ametnikku ja 40 töötajat. Ametiasutus tegutseb kolmes erinevas hoones – Põltsamaa linnas (2) ja Puurmani teenuskeskuses. Vallal on kokku 18 hallatavat asutust ning valla asutustes kokku oli 1.09.2018 seisuga 421,01 ametikohta 459 töötajaga, kellest osa on tööl osalise koormusega.

Põltsamaa vald on ainuosanik äriühingutes OÜ Põltsamaa Vallavara ja Põltsamaa Varahalduse OÜ, lisaks sellele on valla poolt asutatud SA Põltsamaa Sport, SA Põltsamaa Tervis, SA Põltsamaa lossi ja parkide arendus, SA Puurmani Mõis ja MTÜ Lustivere hooldekodu. Valla osalusega asutustes oli 1.09.2018 seisuga 83,4 ametikohta 107,5 töötajaga. Kokku oli 1.09.2018 seisuga vallaga seotud palgasaajaid 637 ning vallas kokku oli maksumaksjaid 4315 inimest.

Vald on liige mitmetes organisatsioonides ja omab erinevaid rahvusvahelisi sõprussuhteid.

Valdkonna kitsaskohad:

- maksumaksjate ja elanike arvu vähenemine ning rahvastiku vananemine = vähenevad ressursid, raskendatud teenuste tagamine, kasvavad (sotsiaal)teenuste vajadused;
- rahulolu küsitluse põhjal (lisa 3) teenustega rahulolu kohati pigem mitterahuldav;
- ühinemisejärgne kohanemisaeg „meie“ tunde tekkimiseks ja tervikpildi tunnetamiseks erinevate organisatsiooni- ja juhtimiskultuuriga asutuste vahel ja sees.

Valdkonna arengueeldused:

- 4P pikad koostöösidemed;
- väljakujunenud valdkondlikud toimivad süsteemid, tugev kolmas sektor ja koostöövõrgustik.

¹ 2018. aastast varasemad rahvastiku andmed on kajastatud koos küladega, mis Põltsamaa valla koosseisu ühinemise järgselt enam ei kuulu. Neis külades oli 01.01.2017 seisuga kokku 419 elanikku.

3.2.2. Eesmärgid

- Suurenev (valla piiride muutmise ja laienemise tulemusel) /püsiv (olemasolevates valla piirides) elanike arv.
- Avatud, kaasav ja koostööle orienteeritud ning ühtsetel juhtimispõhimõtetel toimiv ja optimaalse struktuuriga valla ja allasutuste strateegiline juhtimine.
- Teenused vastavad vajadustele, on kvaliteetsed ja kõigile lihtsasti kättesaadavad.

3.2.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- valla asutuste tegevuste optimeerimine;
- teenuste, sh e-teenuste arendamine;
- tugiteenuste keskne korraldamine (nt haldustegevused, hariduslikud tugiteenused jm);
- koostöö arendamine kolmanda sektori ja erasektoriga teenuste korraldamisel ja taristu arendamisel;
- avalikkuse pidev informeerimine (kommunikatsiooni juhtimine, süstematiseeritud infokanalid) ning otsustesse ja arendustegevustesse kaasamine;
- koostöö tõhustamine erinevate organisatsioonide, riigi ja omavalitsustega (sh rahvusvahelisel tasandil);
- organisatsioonide arendamine, meeskonna ja erialaste koolituste läbiviimine;
- valdkondade edendajate tunnustamine;
- valla kui terviku turundamine, kohaturundusstrateegia väljatöötamine ja rakendamine;
- kõiki huvigruppe kaasav ja läbipaistev otsustus- ja juhtimismudel.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtus
Elanike arv	10 000	säiliv
Vallavalitsuse ametnike, töötajate arv 1000 elaniku kohta	7	vähenev
Töötajate (valla ameti-, all- ja osalusega asutuste) osakaal maksumaksjate arvust, %	15	vähenev
Maksumaksjate osakaal tööealisest elanikkonnast, %	73	suurenev
Vallas toimivate suurürituste (500+ külastajat)	10	suurenev
Uute arendatud teenuste /e-teenuste arv	-	vähemalt 2 / aastas
Kolmanda, era- jm sektoriga koostöös arendatud teenuste, ellu viidud projektide, tegevuste arv	4	suurenev
Avalike arutelude, hääletuste, küsitluste arv	15	säiliv
Kaasava eelarve ettepanekute arv	-	10 /aastas, suurenev
Välja on töötatud kohaturundusstrateegia, mille alusel ellu viidud kampaaniate/algatuste arv	-	suurenev
Vallavalitsus ametiasutusena rakendab „Peresõbraliku tööandja ² “ meetmeid organisatsioonikultuuri arendamiseks	pronks tase	hõbe tase/ 3 a jooksul
Valla juhtide kohtumised piirkondade elanikega (sisendiks arenguvajadustel, tagasiside andmiseks seni tehtule)	kord aastas	vähemalt 2 / aastas
Elanikkonna rahulolu teenuste ja selleks vajaliku taristu olemasolu, seisukorraga (valdkondade ülene koondhinnang), %	44	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

² Sotsiaalministeeriumi ja tema partnerite poolt Euroopa Sotsiaalfondi toel **peresõbraliku tööandja määrgise mudel**, <https://www.tooelu.ee/et/Tooandjale/Tootamist-toetavad-tegevused/Peresobralik-tooandja/Peresobraliku-tooandja-margis/Peresobraliku-tooandja-margise-programm>

3.3. ELUKESKKOND (keskkond ja taristu)

3.3.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valla elu- ja looduskeskkond on mitmekesine. Erinev vahelduv maastik Eesti ühtede viljakaimate põldudega, suurte metsamassiivide (44% kogu valla pindalast) ja märgaladega. Elamispiirkonnad jagunevad tihe- ja hajaasustatud aladeks, kus on 1 linnaline keskus, 3 alevikku ning 58 küla. Kogu valla asustustihedus oli 1.01.2018 seisuga 11,3 inimest/km² (Eesti keskmine 30,3 in/km²).

Vallale kuulub 236 km teid, millest 188 km on maanteed ja 48 km tänavad ning lisaks on valla hooldada ja hallata ca 117 ha haljasalasad (sh 7 parki).

Valla omandis on erinevad avalikus kasutuses olevad hooned (sh koolid, lasteaiad, spordihood, hooldekodu jne), mitmed erinevad rajatised (spordi- ja mänguväljakud jpm) ja elamispinnad.

Valdkonna kitsaskohad:

- teed ja tänavad kohati väga amortiseerunud ning nende ehitus ja remont on kulukas;
- jalg- ja jalgrattateede puudus vajalikel lõikudel ning ehituseks toetuse saamine on väikese kasutajate hulga tõttu raskendatud;
- taristu arendamist mõjutavad ehitushinnad;
- renoveerimata ja kasutuseta elu- ning tootmishooned;
- riiklikud piirangud parkide, haljasalade ja kalmistute arendamisel või hooldamisel. Ohtlikud puud, lagunevad rajatised, müürid jms;
- renoveeritud üüripindade vähesus;
- energiatõhusamate tehnoloogiate kasutusele võtmine kulukate investeeringute ja vähese tarbijate hulga tõttu majanduslikult ebaotstarbekas.

Valdkonna arengueeldused:

- ehitusmaavarade kaevanduste olemasolu piirkonnas;
- gaasitrassi kasutamise potentsiaal;
- kaunis looduskeskkond;
- logistiliselt hea asukoht ettevõtlusega tegelemiseks ning kasutuseta tootmishoonete, -alade kasutusele võtmiseks;
- arenev ettevõtluskeskkond;
- arenevad energiasäästlikud lahendused.

3.3.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on turvalised, nõuetele ja vajadustele vastavad liikluspinnad.
- Põltsamaa vallas on hooldatud, energiasäästlikud ja kaasaegsed ehitised, rajatised ning tagatud on kaasaegsed side- ja kommunikatsioonivõimalused.

3.3.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- valla rajatiste, hoonete, teede ja tänavate ehitus-, remondi- ja hooldustööde õigeaegne ja vajaduspõhine teostamine;
- tänavavalgustuse ja energiamajanduse energiasäästlikumate lahenduste kasutusele võtmine;
- kasutusest väljas olevate hoonete lammutamine või kasutusele võtmine. Karmimate meetmete rakendamine tühjalt seisvatele korteritele, „kolemajadele“;
- ettevõtluse ja elamumajanduse arenguks valmiduse loomine läbi taristu arendamise – potentsiaalsete piirkondade kaardistamine, planeeringute algatamine, rendipinnad, üürimajad, kiire internet jne.
- parkide ja haljasalade hooldamine ja arendamine ning ohtlike puude raie.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtus
Teede ja tänavate rekonstrueerimine, km	3	5 / 5 a jooksul
Jalg- ja jalgrattateede ehitamine, km	3	10 / 5 a jooksul
Kõnniteede rekonstrueerimine, km	1	5 / 5 a jooksul
Tänavavalgustuse valgustite rekonstrueerimine, tk	106	1200 / 3 a jooksul
Tänavavalgustuse valgustite rajamine, tk	25	30 / 3 a jooksul
Kasutuseta hoonete kasutusse võtmine või lammutamine, tk	2	vähemalt 3 / aastas
Eluruumide kohandamine ja remont, tk	3	vähemalt 5 / aastas
Haljasalade, parkide ja puhkealade hooldamine, ha	117	125 aastas
Vabade KOV poolt pakutavate elamukruntide arv, tk	4	50 / 5 a jooksul
Parkide, haljas- ja rohealade olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	44	suurenev
Avalike supluskohtade olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	33	suurenev
Laste mänguväljakute olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	37	suurenev
Tolmuvabakattega teede ja tänavate rahulolu*, %	3,4	suurenev
Kõnni-, jalg- ja jalgrattateede olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	49,7	suurenev
Kruusateede olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	4,9	suurenev
Tänavavalgustuse olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	41,5	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.4. HARIDUS

3.4.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas on kokku kümme haridusasutust, neist kaks kooli (üks põhikool ja üks põhikool-gümnaasium), 3 lasteaeda ja 5 lasteaed-põhikooli. Kokku oli haridusasutustes 10.09.2018. a 411 last ja 944 õpilast. Väljaspool valda asuvates lasteaedades käib 14 last, muudes munitsipaal-, riigi- ja erakoolides õpib 146 õpilast. Koolid ja lasteaiad on omanäolised ning igaüks on leidnud oma eripäraseid võimalusi hariduse pakkumiseks. Palju tehakse projekte toetamaks õpilaste arengut ja mitmekesistamaks õppetegevust.

Valdkonna kitsaskohad:

- õpilaste arvu vähenemine ja tõhustamist vajav koolivõrk;
- vananev õpetajaskond;
- tugiteenuste ebapiisav kättesaadavus;
- koolitee ohutus ei ole kõikjal tagatud ja koolitransport ei ole piisavalt paindlik;
- õpetajate ja õpilaste ebapiisav motiveerimine;
- õpe ei ole piisavalt mitmekesine ja elulähedane (praktiline);
- ebaühtlane õppetase koolides ja lasteaedades;
- mõned õppehooned on kehvast seisust ja amortiseerunud;
- kohati vähene koostöötahe.

Valdkonna arengueeldused:

- rahulik õpikeskkond;
- valmidus osaleda projektides;
- suures osas küllaltki heas seisus taristu.

3.4.2. Eesmärgid

- Õpilaste arv põhikoolis on säilinud ning gümnaasiumiastmes suurenenud.
- Õpilase vajadustest lähtuv, kaasav, professionaalne, motiveeritud ja ühtlase tasemega õpe.

- Kaasaegse taristu ning turvalise, tõhustatud ja korrastatud kooli- ja alusharidusvõrguga õpikeskkond (maapiirkondades kodulähedane).
- Tugiteenust koordineerib valla tugikeskus.

3.4.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- koolivõrgu tõhustamine;
- gümnaasiumiastmele hariduse valikuvõimaluste laiendamine, väljundi leidmine ja turundamine;
- tihe koostöö eri asutuste vahel, et leida igale õppurile tema arenguks parim keskkond, õpe ja vajalikud tugiteenused (sh varajasele märkamisele keskendumine);
- täiskasvanuhariduse pakkumine;
- õpetuse kohandamine õpilasekeskseks ja elulähedaseks, sh praktilise ja kogemustel põhineva õppe osa suurenemine (mh küberkaitse, elukestev õpe, koostöö ettevõtjatega);
- haridusasutuste juhtide ja õpetajate hindamine, nõustamine, koolitamine ning motivatsioonipaketi väljatöötamine;
- spetsialistidele väärilise palga maksmine;
- transpordivõrgu optimeerimine, nõudetranspordi käivitamine ja ohutu koolitee tagamine;
- liikluskorralduse muutmine koolide ja lasteaedade ümbruses;
- lastevanematele info kättesaadavuse, koolituste ja individuaalse nõustamise tagamine;
- haridusasutuste vaheliste ürituste läbi viimine, ülevallaliste metoodiliste ja ainealaste ühenduste loomine;
- vajadustest lähtuva ja kaasaegse taristu, inventari ja personali tagamine;
- formaal- ja huvihariduse lõimimine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtaus
Haridusele kuluvate rahaliste vahendite hulk vallaeelarvest, %	55	vähenev
Õpilaste arv valla haridusasutustes	1355	
lasteaed	411	säiliv
põhikool	775	säiliv
gümnaasium	169	suurenev
Teiste omavalitsuste õpilaste osakaal valla haridusasutustes, %	6,94	
lasteaed	6,33	säiliv
põhikool	3,74	säiliv
gümnaasium	23,08	suurenev
Põhikooliõpingute katkestajate määr õpilaste koguarvust, %	0,13	0
Edasiõppijate osakaal põhikoolilõpetajate koguarvust, %	97,12	100
Klassikursuse kordajate osakaal põhikooliõpilastest, %	0	0
Gümnaasiumi lõpetajate osakaal gümnaasiumiõppes alustanutest, %	100	säiliv
Karjäärinõustamist saanud õpilaste osakaal, %		
põhikooli 7.-9. klass	17,2	100
gümnaasium	100	100
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate poolt täidetud ametikohtade osakaal, %	78	100
Õpetajate ülevallaliste koolituste arv	1	3 / aastas
Lastevanemate ülevallaliste koolituste arv	1	3 / aastas
Läbiviidud projektide arv valla koolides	40	säiliv
Haridusasutuste vaheliste ülevallaliselt läbi viidud projektide arv	2	4 / aastas
Üleriigilistes projektides osalemiste arv	32	suurenev
Tugispetsialisti palga alamäär keskmise palga % õpetajate töötasu	100	säiliv

alammäärast, %		
Uuendatud ja parendatud hariduse taristu objektid	2	säiliv
Koolitranspordi ja koolitee ohutuse rahulolu*, %	mõõtmata	vähemalt 60%
Hariduse kättesaadavuse ja kvaliteediga (erinevate astmete lõikes) rahulolu*, %	mõõtmata	vähemalt 60%
Koolide/lasteaedade olemasolu, seisukorra osas rahulolu*, %	22	suurenev
Täiskasvanute gümnaasiumi olemasolu, võimaluste osas rahulolu*, %	11	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.5. NOORSOOTÖÖ

3.5.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas tegutseb üks noortekeskus, mis asub Põltsamaa linnas. Muudes suuremates keskustes pakuvad noorsootöövõimalusi koolid ja külaseltsid. Kõikides Põltsamaa valla koolides töötavad huvijuhid. Ringid tegutsevad koolide, külaseltside, Põltsamaa Kultuurikeskuse, Pajusi Rahvamaja ja Puurmani rahvamaja juures. Huviharidust pakuvad Põltsamaa Muusikakool, Põltsamaa Kunstikool ja Põltsamaa Spordikool. Valla suuremates keskustes käib mobiilne noorsootöötaja ning erinevate projektide raames korraldatakse ülevallalisi noorteüritusi, õpitubasid ja laagreid. Suviseid noortelaagreid korraldavad külaseltsid. Noorteinfo levitamiseks kasutatakse mitmekülgseid teabevahendeid, sh on loodud noortele suunatud infoplatvorm www.noortekas.ee.

Valdkonna kitsaskohad:

- noorte passiivsus;
- noorsootöö liigne projektipõhisus;
- avatud noorsootöö ebapiisav kättesaadavus;
- noorsootöötajate madal töötasu;
- pühendunud noorsootöötajate vähesus;
- noorte osaluskogu (noortevolikogu) puudumine;
- noorte vähene võimalus valla asjades kaasa rääkida;
- noorte vähene huvi vabatahtliku töö vastu, ettevõtlikkuse madal tase;
- noortel ei ole võimalik saada töökogemust, puuduvad malevad, vähe on töölaagreid;
- 20-26-aastaste noorte väga vähene kaasatus noorsootöösse.

Valdkonna arengueeldused:

- noorsootöölase kompetentsikeskuse olemasolu Põltsamaa Noorte- ja Elukestva Õppe Keskuse näol (noorteühendus Juventus) ja noorsootöö toimimine suuremates keskustes;
- tugevate huvikoolide olemasolu;
- soov koostööd teha ja noorsootöölase väliskoostöö toimimine;
- suur projektidega raha juurde toomise võimalus noorsootöösse.

3.5.2. Eesmärgid

- Noorte suurem aktiveerimine, kuulamine ja kaasamine (sh tõrjutud noorte osas) on hästi toimiv ja kõigile kättesaadav ning mitmekesiste võimalustega.
- Tagatud on avatud noorsootöö võimekuse suurendamine, noorsootöö tegijate motiveerimine ja projektipõhisuse vähendamine kindla rahastuse tagamisega.

3.5.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- noorte otsustusprotsessidesse kaasamine, sh noorte volikogu käivitamine ja tööle rakendamine;

- pidev noorsootöö tegevuste monitoorimine, et selgitada välja noorte huvid ja kõrvaldada takistused huvihariduses ja huvitegevuses osalemiseks;
- noorteorganisatsioonide tegevuse laiendamine;
- noorte kaasamine vabatahtlikku töösse ja praktilise töökogemuse pakkumine (nt õpilasmalev);
- karjäärinõustamise tagamine noortele;
- noorsootöötajate palkade motiveerivale tasemele viimine;
- aktiivne koostöö sotsiaal-, haridus- ja kultuurivaldkonna vahel noorte kaasamiseks ning noorsootööalaste ümarlaudade korraldamine;
- suurema tähelepanu suunamine erivajadusega ja tõrjutusriskis noorte huvitegevusele;
- noorsootöö rahastuse püsivamaks muutmine valla eelarves.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018 (aasta)	Sihtväärtus
Noorsootööle kuuluvate vahendite hulk vallaelarvest, %	4	suurenev
Noorsootööalased ümarlaudade arv	1	3 / aastas
Huviharidusse kaasatud noorte arv	850	suurenev
Huvitegevusse kaasatud laste ja noorte arv (% koguarvust)	30,22	suurenev
0-6-aastased	5,88	suurenev
7-12-aastased	70	suurenev
13-19-aastased	40	suurenev
20-26-aastased	5	suurenev
Huviringide arv	140	säiliv
Noortele suunatud ürituste arv vallas (väljaspool koole)	15	suurenev
Noortele suunatud tervisedenduslike ürituste arv	3	suurenev
Noorteorganisatsioonide töösse kaasatud noorte arv	130	suurenev
Kolmanda sektori töösse kaasatud noorte arv	50	suurenev
Noorsootöötajate keskmise palga % õpetajate töötasu alammäärast	70	suurenev
Huvikoolide õpetajate keskmise palga % õpetajate töötasu alammäärast	80	suurenev
Vabatahtlikus töös osalenud noorte arv	50	suurenev
Noortele läbiviidud koolituste arv	10	suurenev
Karjäärinõustamist saanud noorte arv	mõõtmata	50 / aastas
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteediga rahulolu*, %	mõõtmata	vähemalt 60
Huvikoolide, huviringide olemasolu osas rahulolu*, %	70	suurenev
Noortekeskuste olemasolu ja seisukorra osas rahulolu*, %	37	suurenev
Noorte huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse osas rahulolu*, %	44	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.6. KULTUUR JA VABA AEG

3.6.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valla hallatavad kultuuriasutused on Põltsamaa Kultuurikeskus ja Pajusi Rahvamaja, Põltsamaa Muuseum ja Põltsamaa Raamatukogu. Valla suurim kultuuriasutus on Põltsamaa Kultuurikeskus, mille struktuuri kuulub 2018. aasta augustist Puurmani Rahvamaja.

Alates 1. jaanuarist 2018 on kõik ühinenud omavalitsuste raamatukogud koondatud ühtsena Põltsamaa Raamatukogu juhtimise alla, kuhu kuuluvad Põltsamaa linna pearaamatukogu koos kuue haruraamatukoguga (Adavere, Aidu, Esku, Lustivere, Pajusi, Puurmani) ja üks välisteeninduspunkt (Tapiku teeninduspunkt). Põltsamaa Raamatukogu täidab ka maakonnaraamatukogu ülesandeid Jõgevamaal.

Põltsamaa vallas tegutseb hallatava asutusena Põltsamaa linnuses asuv Põltsamaa Muuseum. Muuseumis töötab turismiinfopunkt.

Põltsamaa vallas toimub aktiivne külaliikumine. Külaseltsid korraldavad erinevaid kultuuri- ja spordisündmusi, haldavad hooneid ja pakuvad teenuseid. Külaseltsid panustavad aktiivselt kogukonna elukeskkonna parendamisse ja arengusse.

Kultuuriasutused on valla edasisel arengul olulised ühistegevuse ja vaba aja tegevuste pakkumisel.

Valdkonna kitsaskohad:

- suuremate (tunnus-) ürituste vähesus;
- olemas palju erilisi kohti, mida ei ole vääriliselt (temaatiliselt, loovalt) ära kasutatud;
- passiivsed elanikud;
- hilisõhtutel vaba aja tegevuste (klubid, kino vm) puudumine;
- kultuuritöötajate palgad ei ole motiveerivad;
- kultuurirajatiste erinev seisukord ning ebaühtlased majandamis põhimõtted eri piirkondades.

Valdkonna arengueeldused:

- traditsioonid, ajalugu, keskne asukoht Kesk-Eestis;
- Põltsamaa Kultuurikeskus (valla kultuuri keskus) ning aktiivsed külaseltsid;
- tublid kultuuritöötajad, ringijuhendajad ja projektikirjutamise valmidus;
- heas korras kultuurirajatised;
- palju kultuuriüritusi.

3.6.2. Eesmärgid

- Põltsamaa valla elanikud on kaasatud, aktiivsed ja huvitatud kultuurielus osalema ja panustama.
- Kultuurirajatised on majanduslikult mõistlikult hallatud, juhitud ja tegevustega täidetud.
- Toimiv partnerlus ja teenuste arendamine ning korraldamine era- ja kolmanda sektoriga.
- Raamatukogud toimivad kaasaegsete teabe- ja vabaajakeskustena.
- Säilitatud ja väärtustatud on kultuuritraditsioonid ning valla ajalooline pärand.

3.6.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- kultuuriasutuste omavahelise tiheda koostöövõrgustiku loomine, ümarlaudade ja ühiskoolituste korraldamine ning ühise konkreetse kultuurikalendri väljaarendamine;
- kultuuriasutuste arendamine kaasaegsetes tingimustes heatasemeliste kultuurisündmuste ja mitmekülgse huvitegevuse korraldajateks;
- traditsiooniliste ürituste tagamine ja edasi arendamine, tunnusürituse leidmine;
- sündmuste ühisturundamine, külaseltside jt kodanikualgatuste kaasamine sündmuste korraldamisse;
- Põltsamaa linnusest temaatilise terviku moodustamine;
- ringijuhitide töö tasustamise ühtlustamine;
- kultuuriasutuste ja haruraamatukogude juhtimispõhimõtete ja teenuste ühtlustamine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018 (aasta)	Sihtväärtus
Kultuurivaldkonnale kuluvate vahendite hulk vallaeelarvest, %	10	suurenev
Läbiviidud kultuurialaste ümarlaudade arv	1	3 /aastas
Korraldatavate vabaaja- ja kultuuriürituste arv	270	suurenev
Üle 1000 külastaja suurürituste arv	9	suurenev
Vabaaja- ja kultuuriüritusi külastanute arv	25 000	suurenev

Täiskasvanute huvitegevuses osalejate arv	300	suurenev
Kultuuritöötajate keskmise palga % kultuuritöötajate riikliku töötasu alammäärast	70	100
Raamatukogu lugejate arv	3831	suurenev
Raamatukogu laenutuste arv	103926	suurenev
Põltsamaa Muuseumi publikatsioonide arv	12	6 / aastas
Põltsamaa Muuseumi külastuste arv	6000	suurenev
Uuendatud, rajatud kultuuriobjektide arv	0	1 / aastas
Kultuurivõimaluste kättesaadavuse ja kvaliteediga rahulolu*, %	Mõõtmata	vähemalt 60
Kultuuriasutuste, -sündmuste osas rahulolu*, %	77	suurenev
Huvitegevuse ja vaba aja veetmise võimalustega rahulolu*, %	59	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.7. SPORT JA LIIKUMISHARRASTUS

3.7.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas juhitakse sporditegevust läbi kahe organisatsiooni - SA Põltsamaa Sport (sh spordikool) ja Pisisaare Spordikeskus. Lisaks neile tegutsevad vallas aktiivselt spordiklubid ja -ühendused, kelle tegevust toetatakse valla eelarvest. Organiseeritult tegeletakse 21 spordialaga ja tegevused on suunatud erinevatele vanusegruppidele. Aktiivsete harrastajate arv ületab poolt tuhandet ja on kasvamas. Noortesporti järjepidev arendamine on andnud häid tulemusi ja mitmed sportlased on leidnud väljundi tippporti. Populaarseim ala täiskasvanud harrastajate hulgas on võimlemine ja noortel jalgpall. Piirkonnas toimub üle 120 spordi- ja liikumisharrastus-ürituse, millest enamus on suunatud kohalikule elanikule. Head sportimisvõimalused on olemas aastaringiselt ning piirkonnas on küllaldaselt erinevaid spordiobjekte ja eriilmelisi sportimispaiku. Oluline sündmus on huvihariduse mess, mis koondab kokku kõik piirkonna huvihariduse ja huvitegevuse pakkujaid ja selle tulemusel on sportimisvõimaluste teadlikkus ja spordiringides osalevate laste arv kasvanud.

Valdkonna kitsaskohad:

- ühtselt koordineeritud spordijuhtimise süsteemi ja ühtse inforuumi puudumine;
- spordikooli, spordiklubide ja haridusasutuste omavaheline koostöö on vähene;
- ebapiisav investeerimine sporditaristusse;
- suurte spordisündmuste vähesus;
- esindusvõistkonna puudumine.

Valdkonna arengueeldused:

- spordikooli, kvalifitseeritud treenerite ja aktiivsete spordiklubide olemasolu;
- mitmekülgne sporditaristu, sh kergliiklusteed, terviserajad ja neid toetav looduslik keskkond (jões, mägi, järved);
- traditsiooniliste spordiürituste korraldamine;
- spordiürituste kalendri olemasolu;
- kohalike tuntud sportlaste kaasamine spordi- ja liikumisharrastuse propageerimisse.

3.7.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on terved, aktiivsed ja sportlikud elanikud ja selleks on loodud igakülgset võimalused.
- Spordiasutused on viidud ühtse juhtimise alla ja toimub erinevate organisatsioonide vaheline koostöö.
- Spordibaasid on hooldatud, uuendatud ja tegevustega sisustatud.

3.7.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- valla spordiasutuste (juhtimise) ühendamine;
- ühtse inforuumi (Põltsamaa spordi veebikeskkonna) loomine;
- spordiorganisatsioonide, haridusasutuste ja vabatahtlike omavahelise tiheda koostöövõrgustiku loomine, sh spordialaste ümarlaudade korraldamine;
- spordivaldkonna turundamine (sh läbi saavutuste ja võimaluste) ja lisarahastuse leidmine;
- valdkonna tublimite tunnustamine;
- sihtgruppide kaardistamine;
- huvihariduse transpordi korraldamine;
- spordibaaside järjepidev arendamine;
- liikumisharrastust soodustavate tegevuste ja programmide läbiviimine.

Möödikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtused (5 aasta jooksul)
Spordivaldkonna rahastamine valla eelarvest, %	2,9	3,4
Spordi- ja liikumisharrastuse ürituste arv	120	säiliv
Suurürituste (500+ osalejat) arv	1	3
Treeningtegevuses osalevate noorte arv	250	300
Treeningrühmade arv	19	25
Kvalifitseeritud treenerite arv	11	12
Treenerite keskmise palga osakaal õpetajate töötasu alammäärast, %	85	100
Spordirajatiste (Felixhall, Pisisaare spordikeskus) külastuste arv	37 000	40 000
Spordialade arv, milles korraldatakse valla võistlusi	4	8
Uuendatud, rajatud spordirajatiste arv	4	säiliv
Spordivõimaluste kättesaadavuse ja kvaliteediga rahulolu*, %	möötmata	vähemalt 60
Spordiürituste, tervisedenduse infopäevade, koolituste ja ürituste toimumise osas rahulolu*, %	44	suurenev
Spordirajatiste olemasolu ja seisukorra osas rahulolu*, %	36	suurenev
Spordi ja tervisedenduse valdkonna informatsiooni leitavuse osas rahulolu*, %	68	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.8. SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID

3.8.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa Vallavalitsus osutab abivajajatele toimetuleku parandamiseks erinevaid sotsiaalteenuseid ning maksab sotsiaaltoetusi.

Põltsamaa vallas tegutseb 6 hoolekandetasutust, neist 3 on valla omandis (2 päevakeskust, hooldekodu). Põltsamaal paikneb SOS lasteküla kolme peremajaga.

Tervishoiuteenuseid (eriarstiabi, õendushooldus) osutab valla poolt asutatud SA Põltsamaa Tervis. Piirkond hõlmab 6 perearsti nimistut. Eriarstiabi (sh hambaravi, silmaarst jm) osutavad erinevad teenusepakkujad. Linnas tegutseb mitu apteeki, massöörid. Tervishoiuteenuseid osutatatakse Põltsamaa linnas ja Puurmanis, perearsti vastuvõtt toimub lisaks Adaveres, ja Pisisaares.

Valdkonna kitsaskohad:

- sotsiaalteenuste valik ei ole piisav ja ei kata ära kõiki vajadusi;
- eluruumi tagamise teenuse osutamiseks vajalike eluruumide arv on piiratud, neist enamus vajab renoveerimist;
- valla eestkostetavate suur arv;
- hoolekandekohtade vähesus, sh kohtade puudumine dementsetele;

- Lustivere hooldekodu hoone ei sobi hoolekandeteenuse osutamiseks;
- vähene ennetustöö ja tervislike eluviiside järgimine;
- spetsialistide vähesus;
- alaealistele õigusrikkujatele suunatud sotsiaalprogrammide puudumine;
- kolmanda sektori vähene kaasatus sotsiaalvaldkonnas ja tervisedenduses;
- sotsiaalsetest pingetest (vaimse tervise halvenemine, töötus, alkoholism, madalad sissetulekud jm) tulenev haigestumiste kasv ja sellega kaasnev alkoholismi levik;

Valdkonna arengueeldused:

- väljakujunenud sotsiaalhoolekandesüsteem ja tugivõrgustik;
- vallas on eluruume, mida saab renoveerimise järgselt kasutada eluruumi tagamise teenuse osutamiseks;
- mitmekesiste teenustega hoolekande- ja tervishoiuasutuste olemasolu;
- valla elanikele on tagatud esmatasandi jm tervishoiuteenused.

3.8.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on välja arendatud abivajajate vajadustele vastav sotsiaalhoolekande taristu ja kvaliteetsed sotsiaalteenused.
- Põltsamaa vallas on tagatud erivajadustega laste ja abivajavate perede varajane märkamine, nende arenguvajaduste toetamine ja perede nõustamine.
- Põltsamaa vallas toimib teenuste osutamisel tõhus koostöö kolmanda sektoriga jt partneritega.
- Põltsamaa vallas on kaasaegne tervishoiu taristu, vald väärtustab ja toetab tervislikke eluviise.

3.8.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- sotsiaal- ja tervishoiuteenuste täiustamine ja mitmekesistamine vastavalt muutuvatele vajadustele;
- munitsipaal-/ sotsiaalelamispindade renoveerimine ja uute rajamine;
- hooldekodu hoone nõuetele ja kaasaegsetele tingimustele vastavuse tagamine (alternatiivsed lahendused);
- ennetav töö ja rehabilitatsioon abivajajatega ning erinevate sihtrühmade nõustamine;
- lastekaitse tugivõrgustiku arendamine;
- laste ja perede tugiteenuste keskuse loomine (psühholoog, lapsehoid, perenõustaja, koolitused jm);
- erivajadustega laste varajane märkamine, kogukonna ja pedagoogide kaasamine erivajadustega laste märkamisele;
- päevakeskuse teenuste arendamine;
- kolmanda sektori aktiivsem kaasamine sotsiaaltöö- ja tervishoiu valdkonnas;
- vastastikuse regulaarse infovahetuse süsteemi loomine riskigruppide varajaseks märkamiseks (lapsed, eakad, riskipered jt);
- tervisedenduse tegevuste läbiviimine (vajalike mõjurite ja erinevate programmide väljatöötamine ja toetamine, kampaaniate ellukutsumine, tervisenõukogu moodustamine, terviseprofiili koostamine jm), aktiivne osalemine vastavates üleriigilistes programmides.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtus
Teenuste arv	18	säiliv
Toetuse saanute arv	selgub aasta lõpus	säiliv
Toetuse summa 1000 el kohta	selgub aasta lõpus	säiliv
Erinevatele sihtrühmale suunatud vajaduspõhiste koolituste/ümarlaudade arv /ümarlaudadel ja koolitustel osalenute arv	2/65/200	suurenev

Kättesaadavate (30 km raadiuses) tervishoiuteenuste arv	8	säiliv
Sotsiaalprogrammide arv/osalejate arv	5/203	säiliv
Töötute arv	152	vähenev
Rahulolu sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteediga*, %	42,35	suurenev
Rahulolu tugiteenuste kättesaadavuse ja kvaliteediga*, %	24,8	suurenev
Rahulolu perearstiteenuse ja eriarstiabi kättesaadavuse ja kvaliteediga*, %	66,2	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.9. ETTEVÕTLUSKESKKOND

3.9.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valda oli majandustegevuse registri andmetel 1.07.2018 seisuga registreeritud 1354 juriidilist isikut (sh MTÜ-d, SA-d). Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid oli 706, kellest ligi 40% tegeles põllumajandusega, 12% hulgi- ja jaekaubandusega, 11% ehitusega jne.

Ettevõtlusaktiivsus majanduslikult aktiivsete ettevõtete osas oli 2017. a seisuga 6,9 ettevõtet 100 elaniku kohta ning on püsinud viimaste aastate jooksul stabiilne, kuid jääb alla nii maakonna (7,6) kui ka Eesti (9,7) keskmisele.

Elanike keskmine brutopalk 2017. a seisuga oli 1040 eurot ning on olnud stabiilselt kõrgem maakonna keskmisest (915 eurot ehk 12%) ja väiksem Eesti keskmisest (1221 eurot ehk 17 %) näitajast.

Tulumaksu laekumine elaniku kohta 2017. a seisuga oli 654 eurot elaniku kohta, mis on kõrgem maakonna keskmisest (564 eurot ehk 14%) ja väiksem Eesti keskmisest (748 eurot ehk 14%) näitajatest.

Valdkonna kitsaskohad:

- ettevõtlike noorte lahkumine piirkonnast;
- tööjõupuudus, klientide vähesus;
- väike töökohtade valik ning suhteliselt kõrge monofunktsionaalsus;
- madal palgatase, madal ostujõud;
- uute ettevõtete tulekuks vastuseis ja valmiduse puudumine (planeeringute osas);
- rendipindade (töökohaks, nõupidamisteks jne) vähesus;
- üüripindade puudus, elamufondi võimaluste vähene tutvustamine;
- koostöö puudulikkus (ettevõtjate vahel, omavalitsusega, koolidega).

Valdkonna arengueeldused:

- asukoht Kesk-Eestis, hea ligipääsetavus, läbiv Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee;
- viljakad mullad ja tuntud põllumajanduspiirkond, ettevõtluseks sobiva vaba maa olemasolu;
- arenenud tööstus, traditsioonid, ajalugu;
- hea elukeskkond (ilus, rahulik, turvaline, head sportimisvõimalused jne).

3.9.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on kasvav ja mitmekesine ettevõtlus ning ettevõtlikud elanikud.
- Põltsamaa vald on ettevõtjasõbralik ning ettevõtluskeskkonda ja ettevõtlikkust toetav ja arendav.
- Piirkonna positiivne maine ning tuntus ettevõtlus- ja elukohana on kasvav.

3.9.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- ettevõtluse arenguks valmiduse loomine (alade kaardistamine, planeeringute koostamine);
- andmebaaside loomine/pidev uuendamine (ettevõtted, teenused, rendipinnad, vabad maad jne);

- piirkonna ja ettevõtlusvõimaluste aktiivne turundamine koostöös SA-ga Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus, MTÜ-ga Jõgevamaa Koostöökoda jt;
- ettevõtlust toetava infrastruktuuri arendamine (juurdepääsu- ja kergliiklusteed, muu taristu);
- kaugtöövõimaluste arendamine (erinevad rendipinnad, büroohotell);
- koostöö ja infovahetus ettevõtjatega (personaalne lähenemine, ümarlauad, koolitused, teiste ettevõtete ühiskülastused, tunnustusüritused, messid jne);
- ühistegevuse toetamine (ühispaketid, ühisbränd, klastrid);
- ettevõtjate tunnustamissüsteemi loomine: aasta algaja, -tegu, -sponsor,- koostööpartner vms;
- ettevõtlustoetus, -käendus alustavale ettevõtjale;
- ettevõtlikkus- ja ettevõtlusõppe programmide toetamine haridusasutustes;
- haridusasutuste tegevuse koosõla soodustamine piirkonna tööturu ja tööandjate vajadustega.

Möödikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtus
Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv	706	säiliv
Loodud ettevõtete arv 1000 elaniku kohta	4,5	suurenev
Ettevõtlusega alustavate ettevõtjate nõustamiste arv	0	suurenev
Piirkonna ettevõtjatega ümarlaudade/koolituste/ühiskülastuste arv	8	suurenev
Ettevõtluseks algatatud planeeringud	4	suurenev
Keskmise brutotulu suhe Eesti keskmisesse	85	suurenev
Rahulolu ettevõtluskeskkonnaga*, %	13	suurenev
Rahulolu omavalitsuse tegevusele ettevõtluse toetamisel*, %	40	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.10. TURISM

3.10.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vald asub külastuspaiga vaatenurgast geograafiliselt väga heas asukohas, Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa mnt ja Jõgeva-Põltsamaa-Võhma mnt ristumisel. Piirkonna keskuseks on väike ja kaunis Põltsamaa linn, mida turismimaastikul tuntakse **sildade** ja **parkide, rooside ja veini** linnana. Samuti on Põltsamaa sümboliks saanud linnus ning ümberringi asuvad mõisad. Lähitulevikus ootavad uute turismiarendusprojektidena ees Kosmopark ja Kamari veelauakeskus.

Põltsamaal vallas on 12 majutuskoha, sh 7 külalistemaja, 3 puhke- ja turismitalu ning 2 külaliskorterit. Söögikohti on vallas 13, nende hulgas 10 kohvikut-restorani, 2 kiirtoidukohta ja 1 publi. Muuseumi tegutseb 3, Põltsamaa valda tutvustab neist Põltsamaa Muuseum. Piirkonna turismiturundusega tegelevad suures osas Põltsamaa Muuseum ja Turismiinfopunkt.

Valdkonna kitsaskohad:

- Põltsamaa valla ja piirkonna turismi vähene tuntus – puudub kompleksne turismitoode, vähe erinevaid tegevusi (sh linnuses), mis hoiaks külastajat kinni pikemalt ja soosiks korduvkülastusi, puuduvad suuremad majutuskohad (sh bussitäie majutuseks);
- alafinantseerimine – objektide (nt Põltsamaa linnus, Kuningamäe puhkeala, jõed, mõisad jne) areng takistatud ja linnuse seisukord väga halb;
- vähene koostöö (turismi)ettevõtjate vahel ja puudulik on ühise eesmärgi nimel tegutsemine;
- piirkonnal puudub ühtne turismialane koordineerimine, ühine ja järgitav turismistrateegia;
- ruumipuuduse tõttu ei ole võimalik käivitada Põltsamaa Muuseumi tegevusi täies mahus, sh valla ajaloo eksponeerimiseks, õppeprogrammide arendamiseks jm.

Valdkonna arengueeldused:

- asukoht Kesk-Eestis, hea ligipääsetavus, läbiv Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee;
- kaunis keskkond – roheline, rahulik, turvaline, puhas, ühendavad ja läbivad jõed (Põltsamaa, Pedja, Umbusi jt);
- rikkalik ja väärikas ajalugu, sh Põltsamaa linnus ja ümberringi asuvad mõisad;
- tuntud veinide, rooside ja sildade rohkuse poolest;
- uued arendused: Kosmopark, Kamari veelaauakeskus, Kuningamäe puhkeala, Uue-Põltsamaa Mõisa kompleks jt.

3.10.2. Eesmärgid

- Elamusest, ajaloost, loodusest ja vabas õhus liikumisest huvitatud külastajal on võimalus veeta vähemalt kaks päeva piirkonnas ja korduvkülastus on kasvav.
- Toimib aktiivne koostöö ja teenuste arendamine/mitmekesistamine erinevate turismiettevõtjate vahel (info vahetus, ühispaketid, -turundus).
- Piirkonna positiivne maine on kasvav.
- Elektroonilises meedias on külastajatele suunatud info kättesaadav, kaasaegne, atraktiivselt esitatud, pidevalt uuendatud ning kättesaadav vähemalt kolmes keeles.

3.10.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- tagada turistide informeeritus:
 - vaadata üle viidastus, vajadusel paigaldada uusi (sh inglise keelseid) suunavaid viitasid nii asulatesse/objektidele kui maanteede äärde;
 - teha elektrooniline kaart marsruutidega;
 - teha aktiivset turundust, sh osaleda turismimesidel, koostada turismitrukiseid, turundada internetis, sh sotsiaalmeedias;
- soodustada piirkonnas ühtset turismialast koordineerimist väljatöötatavast strateegiast lähtuvalt;
- soodustada koostööd (turismi)ettevõtjatega nii valdkonnapõhiselt kui -üleselt läbi ühiste turundus- ja arendustegevuste, sh luua üldkasutatav infoplatvorm, ühine ürituste kalender, töötada välja ühispaketid, -marsruudid;
- olemasolevate ja uute objektide arendamine ja toetamine (sh Põltsamaa linnus, muuseum, jõed ja kallalad, Kamari puhkeala, Kuningamäe puhkeala, Piiraja tehnikasportikeskus, mõisad, Kosmopark, ujula-spa, aktiivsem öö-elu – publi vms, 100+ kohaga majutus jne).

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2018	Sihtväärtus
Rajatud/avatud/uuendatud külastusobjektide arv	1	suurenev
Põltsamaa Muuseumi ja turismiinfopunkti külastajate arv	ca 6500	suurenev
Põltsamaa lossi sündmuste külastajate arv	13600	suurenev
Osaletud turismimeside arv	3	suurenev
Piirkonna ettevõtjatega ümarlaudade/koolituste/ühiskülastuste arv	1	2 / aastas
Väljatöötatud ühispaketid/-pakkumised	0	2 / aastas
Ööbimiste arv valla majutusasutustes (sh välisturistide osakaal)	mõõtmata	suurenev
Rahulolu Põltsamaa valla maine osas*, %	96,7	suurenev
Piirkonna turismiteenusepakkujate rahulolu valla maine osas*, %	75	suurenev
Rahulolu Põltsamaa valla turismiinfo kättesaadavuse osas*, %	82,5	suurenev
Rahulolu turismiturunduse osas*, %	57,5	suurenev
Rahulolu turismiettevõtjate omavahelise koostöö osas*, %	60	suurenev
Rahulolu kohaliku omavalitsuse toe osas*, %	47,5	suurenev

* Rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal